

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย (แบบสอบถาม)

ร.อ.หญิง จุฬาลักษณ์ สุนทรวีภาต

รรก.หน.ศึกษาและวิจัย

กองสถิติและวิจัย โรงเรียนนายเรือ

บทนำ

การรวบรวมข้อมูลเป็นขั้นตอนหนึ่งของกระบวนการวิจัย ที่มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าขั้นตอนอื่น อันจะต้องอาศัยเครื่องมือต่าง ๆ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีหลายประเภท เช่น แบบสอบถาม แบบทดสอบ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต ฯลฯ เครื่องมือดังกล่าวมีลักษณะแตกต่างกันไป มีทั้งที่เป็นมาตรฐาน และไม่เป็นมาตรฐาน มีอยู่แล้ว หรือต้องสร้างใหม่ ในการวิจัยทางสังคมศาสตร์นั้น ส่วนมากจะนิยมใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เนื่องจากการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมมนุษย์

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ผู้วิจัยจะต้องสร้างขึ้นใหม่ เพื่อให้มีความเหมาะสมกับสิ่งที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา แบบสอบถามยังมีโครงสร้างที่แบ่งได้ชัดเจน และมีวิธีการเขียนข้อคำถามได้หลายแบบ หลายประเภท อีกทั้งยังมีขั้นตอนในการสร้างที่เป็นลำดับขั้นตอน และเมื่อสร้างแบบสอบถามแล้วยังต้องมีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือดังกล่าวอีกด้วย

ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่า เมื่อผู้อ่านทุกท่านได้อ่านบทความวิชาการฉบับนี้แล้ว คงจะทำให้ผู้อ่านมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับ “เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย (แบบสอบถาม)” มากยิ่งขึ้น ส่วนผู้อ่านท่านใดที่มีความสนใจ และต้องการที่จะสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถาม นั้นก็จะสามารถมองเห็นถึงสิ่งที่ตนจะต้องปฏิบัติในขั้นตอนต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

ความหมายของแบบสอบถาม

มีผู้ให้ความหมายของคำว่า “แบบสอบถาม” ไว้อย่างมากมาย ผู้เขียนพอจะสรุปได้ว่าแบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งประกอบไปด้วยชุดคำถามเพื่อเป็นสิ่งที่เราให้ผู้ตอบ/กลุ่มตัวอย่างได้ตอบ/หรือให้ข้อมูล โดยสร้างเป็นชุดคำถามให้เลือกตอบหรือเขียนตอบตามข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น หรือตามความคิดเห็นของผู้ตอบ ข้อมูลที่เหมาะสมกับการรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเท็จจริง ความรู้สึก ความคิดเห็น ความเชื่อ ทัศนคติ และความสนใจ

โครงสร้างของแบบสอบถาม

โครงสร้างของแบบสอบถาม แบบสอบถามโดยทั่วไป มีโครงสร้าง/ส่วนประกอบ ๓ ส่วน คือ

๑. ส่วนแรก เป็นคำชี้แจงหรือบทนำเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการตอบแบบสอบถาม หรือจุดมุ่งหมายในการวิจัย โดยจะต้องแจ้งให้ทราบว่าต้องการนำข้อมูลไปทำอะไร และข้อมูลนั้นจะมีประโยชน์อย่างไร

๒. ส่วนที่สอง เป็นสถานภาพส่วนตัว/รายละเอียดส่วนตัวของผู้ตอบ เช่น ชื่อ สกุล เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ เป็นต้น ซึ่งตัวแปรเหล่านี้ผู้วิจัยจะเป็นผู้กำหนดขึ้นเอง

๓. ส่วนที่สาม เป็นข้อคำถามซึ่งจะเป็นข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการศึกษา อาจจะเป็นความคิดเห็น ความรู้สึก ความต้องการ หรือปัญหาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยในส่วนนี้อาจใช้รูปแบบของคำถามที่หลากหลายได้ เช่น อาจมีทั้งคำถามแบบปลายเปิด และแบบปลายปิด หรือมีอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้

โครงสร้างทั้ง ๓ ส่วนนั้น ทุกส่วนมีความสำคัญที่ผู้วิจัยต้องคำนึงถึง และนำมาพิจารณาก่อนที่จะลงมือสร้างแบบสอบถาม โดยผู้สร้างแบบสอบถามจะต้องเขียนข้อความในแต่ละส่วนอย่างชัดเจน กระชับ และไม่ยืดเยื้อ อีกทั้งต้องพยายามเขียนหรือถามเฉพาะในสิ่งที่ต้องการนำมาใช้เป็นคำตอบในการวิจัยเท่านั้น ซึ่งจะทำให้จำนวนหน้าของแบบสอบถามชุดนั้นมีไม่มากจนเกินไป และผู้ตอบก็มักจะให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดีอีกด้วย

ชนิดและรูปแบบของข้อคำถามในแบบสอบถาม

ชนิดและรูปแบบของข้อคำถามในแบบสอบถาม แบ่งได้เป็น ๒ ประเภท คือ

๑. ข้อคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended Form or Unstructured Questionnaire) เป็นคำถามที่ไม่ได้กำหนดคำตอบไว้ให้เลือกตอบ ผู้วิจัยสามารถสร้างข้อคำถามได้ง่าย ผู้ตอบสามารถตอบได้อย่างอิสระ แต่จะเสียเวลาในการตอบมาก อีกทั้งยังวิเคราะห์และสรุปได้ยากกว่าแบบปลายปิด ผู้ตอบจึงมักจะไม่ค่อยเขียนตอบแบบสอบถามชนิดปลายเปิด หรือถ้าตอบก็จะตอบเพียงเล็กน้อย

๒. ข้อคำถามแบบปลายปิด (Closed Form or Structured Questionnaire) เป็นข้อคำถามที่มีคำตอบให้เลือก โดยให้ผู้ตอบเขียนหรือทำเครื่องหมายในข้อใดข้อหนึ่งที่ตรงตามความเป็นจริง ความคิดหรือความรู้สึกของผู้ตอบ ข้อคำถามปลายปิดมีหลายรูปแบบ ได้แก่

๒.๑ แบบให้เลือกคำตอบตรงกับความเป็นจริงหรือความคิดของตน เพียงคำตอบเดียว จากหลายคำตอบ เช่น

* ท่านจบการศึกษาสูงสุดระดับใด

☐ ม.ต้น

☐ ปริญญาตรี

☐ ม.ปลาย

☐ ปริญญาตรีขึ้นไป

* ข้อใดตรงกับลักษณะนิสัยของท่านมากที่สุด

- ☐ ไม่เชื่อสิ่งใ้ง่าย ๆ ☐ เปื้อหนายและขี้เกียจเรียน
- ☐ ไม่ชอบทะเลาะวิวาท ☐ จริงจังและจริงใจกับทุกคน

๒.๒ แบบให้เลือกตอบที่ตรงกับความเป็นจริง หรือความคิดของตนได้หลายคำตอบ

เช่น

* ท่านรู้จักบริษัทสยามทัวร์จากแหล่งใดบ้าง (เลือกได้หลายคำตอบ)

- ☐ ทางทีวี ☐ สมุดโทรศัพท์
- ☐ เพื่อน/ญาติ แนะนำ
- ☐ ทางสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร ใบปลิว

๒.๓ แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ให้ผู้ตอบเลือกตอบตามระดับ

ความคิดเห็นของตน เช่น

* การวิจัยเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับครู

- ☐ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ☐ เห็นด้วย
- ☐ ไม่แน่ใจ ☐ ไม่เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ลักษณะของข้อคำถามนี้ อาจจัดให้อยู่ในรูปแบบของตารางได้ ในกรณีที่มีข้อคำถามจำนวนหลายข้อ เพื่อให้เกิดความสะดวกในการตอบ และการบันทึกข้อมูลสำหรับผู้วิจัย

๒.๔ แบบให้เรียงอันดับความสำคัญ เช่น

* ท่านชอบอ่านหนังสือพิมพ์ฉบับใดมากที่สุดเรียงตามลำดับ

.....ไทยรัฐเดลินิวส์มติชนข่าวสดคมชัดลึก

๒.๕ แบบเติมคำสั้น ๆ ลงในช่องว่าง เช่น

* อาชีพหลักในปัจจุบันของท่านคือ

แบบสอบถามแต่ละชุดอาจประกอบไปด้วยข้อคำถามหลาย ๆ รูปแบบก็ได้ การที่มีรูปแบบของข้อคำถามที่หลากหลาย ทำให้ผู้ตอบไม่รู้สึกเบื่อหน่ายในการให้คำตอบ แต่ถึงอย่างไรก็ตาม รูปแบบดังกล่าวจะต้องมีความสอดคล้อง เหมาะสมกับเนื้อหา หรือประเด็นคำตอบที่ต้องการจากการทำงานวิจัยในครั้งนั้น ๆ ด้วย

ขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถาม

การสร้างแบบสอบถามมีขั้นตอน ดังต่อไปนี้

๑. กำหนดข้อมูลที่ต้องการวัดและตัวชี้วัด โดยผู้สร้างจะต้องกำหนดให้ชัดเจนว่า ข้อมูลหรือสิ่งที่ต้องการทราบในการวิจัยคืออะไร จะใช้อะไรเป็นตัวชี้วัด

๒. เลือกชนิดและรูปแบบคำถามว่าจะใช้คำถามชนิดใด รูปแบบใด โดยอาจศึกษาจากตำราหรืองานวิจัยอื่น ๆ ที่ศึกษาวิจัยในเรื่อง/ประเด็นคล้าย ๆ กัน

๓. เขียนข้อคำถาม ตามโครงสร้างเนื้อหา รูปแบบ ชนิดของคำถามที่เลือกไว้ในข้อ ๒ โดยเขียนให้สอดคล้องกับปัญหาวิจัย และจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ และเขียนให้มีจำนวนข้อคำถามมาก ๆ เพื่อสะดวกในการตรวจสอบข้อคำถาม

๔. ตรวจสอบแบบสอบถามที่สร้างขึ้น โดยผู้สร้างตรวจสอบเอง และให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเพื่อพิจารณาว่า ข้อคำถามที่สร้างขึ้นในแต่ละข้อ วัดได้ตรงกับสิ่งที่ต้องการทราบหรือไม่ อย่างไร เพื่อนำผลปรับปรุงแก้ไขต่อไป (ปรับปรุงข้อคำถามครั้งที่ ๑)

๕. ทดลองใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้น (Try Out) โดยการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะเหมือนกับกลุ่มตัวอย่างจริง ประมาณ ๓๐ คน

๖. วิเคราะห์หาค่าคุณภาพของแบบสอบถาม

๗. ทำการปรับปรุงข้อคำถาม ครั้งที่ ๒ โดยดูจากผลการวิเคราะห์หาค่าคุณภาพของแบบสอบถาม

๘. พิมพ์แบบสอบถามฉบับจริง โดยจะต้องคำนึงถึงความชัดเจนของตัวอักษร ความถูกต้องในเนื้อหาสาระ และจัดรูปแบบการพิมพ์ให้สวยงาม

ในส่วนของขั้นตอนในการเขียนข้อคำถาม ผู้เขียนมีเทคนิคง่าย ๆ ดังนี้ คือ ใช้คำง่าย ๆ สั้น ภาษาชัดเจน อ่านแล้วเข้าใจได้ง่าย และช่วยให้ผู้ตอบให้คำตอบ ข้อคำถามควรสั้นกะทัดรัด แต่ได้ใจความตรงประเด็นที่ต้องการ/ตรงตามปัญหาวิจัย คำถามแต่ละข้อควรถามปัญหาเดียว ไม่ควรใช้คำถามซ้อน ไม่ควรใช้คำถามที่มีคำตอบอยู่แล้ว ไม่ควรใช้คำถามชนิดที่จะทำให้ผู้ตอบมีความเอียงไปทางใดทางหนึ่ง ควรหลีกเลี่ยงคำถามปฏิเสธ โดยเฉพาะปฏิเสธซ้อนปฏิเสธ ไม่ใช้คำถามที่จะทำให้ผู้ตอบเกิดความลำบากใจ หรืออึดอัดใจที่จะตอบ ควรเริ่มจากคำถามง่าย ๆ ไปหาคำถามที่ซับซ้อน เรียงจากคำถามเรื่องทั่วไป ไปหาเรื่องเฉพาะ ตามความเหมาะสม คำตอบที่ให้เลือกในข้อคำถามควรมีให้ครอบคลุม เพื่อกลุ่มตัวอย่างสามารถเลือกตอบได้ตรงกับความเป็นจริง ตามความคิดเห็นของผู้ตอบ หรือบางครั้งอาจมีให้เติมสั้น ๆ เช่น ☐ อื่น ๆ โปรดระบุ..... เป็นต้น

จากขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถาม จะเห็นได้ว่า ทุกขั้นตอนมีความสำคัญ โดยเริ่มตั้งแต่การกำหนดข้อมูลที่ต้องการวัด หรือข้อมูลที่ต้องการทราบในการวิจัย จนถึง การพิมพ์แบบสอบถามฉบับจริง เนื่องจากในแต่ละขั้นตอนมีความต่อเนื่อง และเป็นลำดับ ดังนั้นผู้สร้างแบบสอบถามจะต้องดำเนินการในแต่ละขั้นตอนอย่างระมัดระวัง มิเช่นนั้น ถ้าผู้วิจัยสร้างเครื่องมือที่ไม่สามารถตอบคำถามวิจัยได้ ก็ถือว่าไม่สามารถตอบประเด็นปัญหาของการวิจัยได้

เมื่อผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจะต้องนำแบบสอบถามดังกล่าวไปตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้วิจัยว่า แบบสอบถามชุดดังกล่าวมีคุณสมบัติ หรือ

คุณภาพในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นความตรง ความเที่ยง ความเป็นปรนัย และ ความยากง่าย เพียงพอ และพร้อมที่จะนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจริงได้

การตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม

เมื่อตรวจสอบและแก้ไขแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยควรนำไปทดลองใช้ (Try Out) เพื่อพิจารณาว่าสามารถนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริงได้หรือไม่ ต้องปรับปรุงแก้ไขอย่างไรบ้าง สิ่งที่ต้องตรวจสอบคือ

๑. ความตรง (Validity) ตรวจสอบว่า คำถามในแต่ละข้อนั้นสอดคล้องกับเนื้อหาหรือสอดคล้องตรงตามข้อมูลและตัวชี้วัดที่กำหนดหรือไม่ โดยทำเป็นแบบสำรวจ แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญไม่น้อยกว่า ๓ คน ตอบแล้วนำไปหาค่าความตรงตามเนื้อหา จาก สูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ $IOC =$ ดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับเนื้อหาตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

$$\sum R = \text{คะแนนความคิดเห็นรวมของผู้เชี่ยวชาญ}$$

$$N = \text{จำนวนผู้เชี่ยวชาญ}$$

๒. ความเที่ยง (Reliability) แบบสอบถามโดยทั่ว ๆ ไป จะไม่มีการตรวจสอบความเที่ยงด้วยการวิเคราะห์ค่าสถิติ แต่จะตรวจสอบโดยอาศัยความเห็นของผู้เชี่ยวชาญเป็นสำคัญ ยกเว้นแบบสอบถามที่มีลักษณะข้อคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ก็จะใช้วิธีการทางสถิติเข้ามาช่วย โดยวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค

๓. ความเป็นปรนัย (Objective) ตรวจสอบว่า ข้อคำถามนั้น มีความชัดเจนของภาษาหรือไม่ โดยอาจพิจารณาจากการสังเกตพฤติกรรมการตอบของผู้ตอบ หรืออาจจะเปิดโอกาสให้ซักถามในข้อที่ยังสงสัย ซึ่งจะช่วยให้ทราบว่าแบบสอบถามนั้นมีข้อบกพร่องอะไรบ้าง ต้องแก้ไขอย่างไร

๔. ความยากง่าย (Difficulty) เป็นการตรวจสอบความยากของภาษาที่ใช้ว่า ใช้ภาษาง่ายเหมาะสมกับผู้ตอบหรือไม่ ใช้ภาษากำกวมหรือไม่ โดยพิจารณาว่าผู้ตอบตอบตรงคำถามที่ต้องการให้ตอบ มีใช้ถามอย่าง ตอบอีกอย่าง เป็นต้น

๕. อำนาจจำแนก (Discrimination) ตรวจสอบได้กรณีที่ข้อคำถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า(Rating Scale) โดยใช้การวิเคราะห์ทางสถิติ มีวิธีที่นิยมใช้กันทั่ว ๆ ไป ๒ วิธี คือ ใช้เทคนิค ๒๕% และการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ส่วนข้อคำถามที่ให้ผู้ตอบตอบตามข้อเท็จจริง ความคิดเห็นทั่ว ๆ ไป และพฤติกรรมการปฏิบัติ จะไม่สามารถตรวจสอบค่าอำนาจจำแนกได้

ในปัจจุบันการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม นิยมตรวจสอบความตรง (Validity) โดยอาศัยผู้เชี่ยวชาญ ความเที่ยง (Reliability) และ ความเป็นปรนัย (Objective) เป็นหลัก ดังนั้นผู้วิจัยที่สร้างแบบ-สอบถามขึ้นเอง จำเป็นต้องคำนึงถึงคุณสมบัติดังกล่าว ก่อนที่จะนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล เนื่องจากในการนำผลการวิจัยไปใช้นั้น ผู้อ่านงานวิจัยมักสนใจและให้ความสำคัญกับเรื่องความเชื่อมั่น ในคำตอบ หรือข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้ว่า มีความน่าเชื่อถือได้หรือไม่ว่า คำตอบหรือข้อมูลดังกล่าว ถูกต้องตามความเป็นจริง ดังนั้น ผู้ที่เริ่มทำงานวิจัย ควรตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือเสียก่อนว่า เครื่องมือนั้นมีคุณภาพในด้านต่าง ๆ มากน้อยเพียงใดบ้าง ก่อนที่จะนำไปใช้จริง

ข้อควรระวัง/เทคนิคในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ①

๑. ในขณะที่ดำเนินการสร้างแบบสอบถาม ในขั้นตอนของการเขียนข้อคำถามนั้น จะต้องพึงระลึกอยู่เสมอว่า ข้อคำถามนั้นๆ ตรงกับโครงสร้างเนื้อหา หรือตัวแปรที่เราต้องการศึกษาหรือไม่ มิเช่นนั้น ข้อมูลที่ได้จะไม่มีประโยชน์เลยในการวิจัยครั้งนี้

๒. เมื่อเก็บรวบรวมแบบสอบถามทั้งหมดมาได้ จะต้องทำการตรวจสอบข้อมูลเสียก่อนว่า ผู้ตอบนั้นตอบคำถามมาครบถ้วนหรือไม่ มีข้อคำถามใดบ้างที่ผู้ตอบยังไม่ได้ตอบ ถ้าไม่ครบอาจใช้วิธีการสอบถามทางโทรศัพท์เพิ่มเติม เพื่อให้แบบสอบถามนั้นเป็นแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ สามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้ เนื่องจากถ้าแบบสอบถามนั้น ๆ ผู้ตอบ ตอบมาไม่ครบ อาจจะต้องตัดแบบสอบถามทั้งชุดนั้นไป ไม่สามารถนำมาวิเคราะห์ข้อมูลได้ ซึ่งจะทำให้เสียเวลา และเสียประโยชน์เป็นอย่างมาก

๓. เมื่อผู้วิจัยตัดสินใจเลือกรูปแบบของข้อคำถามที่จะสร้างในแบบสอบถามได้แล้ว ควรพิจารณาถึงการเลือกใช้สถิติที่จะนำมาวิเคราะห์และเกณฑ์ในการแปลความหมาย ควบคู่กันไปด้วย เพื่อความถูกต้อง สะดวก รวดเร็วในการวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล

๔. ถ้าผู้ตอบไม่ส่งคืนแบบสอบถามมาตามกำหนดเวลา ผู้วิจัยจะต้องหาวิธีการทวงถามแบบสอบถามกลับคืนมา โดยอาจใช้การโทรศัพท์ถาม เพื่อความรวดเร็วในการบันทึกคำตอบ / ข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นต่อไป

๕. การส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ผู้วิจัยควรใส่ซอง พร้อมที่อยู่ และติดแสตมป์ แนบไปกับแบบสอบถามที่ต้องการให้ผู้ตอบตอบ เพื่ออำนวยความสะดวกในการส่งแบบสอบถามกลับคืน

สรุป

แบบสอบถามเป็นเครื่องมือประเภทหนึ่ง ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย ในการเลือกใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามนั้น ผู้วิจัยจะต้องพิจารณาถึงลักษณะของข้อมูล ระดับของข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้ และปฏิบัติตามขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถามอย่างระมัดระวัง ทั้งใน

เรื่องของการเขียนคำชี้แจง วัตถุประสงค์ของการตอบแบบสอบถาม ข้อคำถามที่เขียน โดยข้อคำถามที่เขียนขึ้นนั้นจะต้องถามให้ตรงและครบตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษาและวิจัยเป็นสำคัญ ต่อจากนั้นเมื่อสร้างแบบสอบถามเสร็จเรียบร้อยแล้ว จะต้องนำมาตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามว่า แบบสอบถามนั้นมีคุณภาพในด้านต่าง ๆ เป็นอย่างไร ทั้ง ความตรง ความเที่ยง ความเป็นปรนัย ความยากง่าย และอำนาจจำแนก เพื่อให้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นนั้นมีคุณภาพ และในตอนท้าย ผู้เขียนได้เขียนข้อควรระวัง/เทคนิคในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ซึ่งได้จากประสบการณ์ตรงของผู้เขียนในการทำงานวิจัยที่ผ่านมา ๆ มา

การทำงานวิจัยสักเรื่องหนึ่ง หลายคนอาจมองว่าเป็นเรื่องยาก คงจะทำได้ ทำไม่ไหว แต่แท้ที่จริงแล้ว การทำงานวิจัย เป็นสิ่งที่ท้าทาย เพื่อค้นคว้าหาคำตอบที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา/สนใจ โดยใช้เครื่องมือประเภทต่าง ๆ ที่มีความหลากหลาย อีกทั้งยังเป็นการช่วยพัฒนาการคิดอย่างเป็นระบบ การวางแผนการทำงานที่เป็นขั้นตอนอีกด้วย

สุดท้าย ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่า บทความเรื่องนี้จะคงจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้อ่านทุกท่านไม่มากก็น้อย โดยเฉพาะผู้อ่านที่กำลังทำงานวิจัย หรือผู้อ่านที่มีความสนใจที่จะทำงานวิจัย ในเรื่องของการใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย ซึ่งคงต้องศึกษาในรายละเอียดเพิ่มเติมได้จากเอกสารที่ผู้เขียนได้ให้รายชื่อไว้ในส่วนอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๓๕.

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญผล, ๒๕๓๗.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๐.

อุทุมพร จามรมาน. แบบสอบถาม : การสร้างและการใช้. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พันธ์, ๒๕๓๐.